

БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТАРДЫҢ АРТ-ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ІС- ӘРЕКЕТІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ-МАЗМҰНДЫҚ МОДЕЛІ

*Жолдасбекова С.А.¹, Мадиева Д.П.², Каратаев Г.С.³

¹п.ф.д., профессор, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан,
e-mail: saulez.63@mail.ru

²докторант, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан,
e-mail: madievad@bk.ru.

³PhD доктор, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан,
e-mail: galimzhan.87@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың маңызы мен мәні анықталды. Болашақ мұғалімдердің шығармашылық және бейнелеу іс-әрекетіне даярлығын қалыптастыру қағидалары белгіленді. Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі ашып көрсетілді. Жоғары оқу орнының ерекшелігін ескере отырып жалпы дидактикалық, болашақ мұғалімнің кәсіби даярлығының педагогикалық негізін құрайтын дидактикалық қағидалар, шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетке дайындықты қалыптастыру қағидаларын басшылыққа алынды. мұндағы, жалпы дидактикалық қағидалар: ғылымилық, студенттердің өзіндік ізденісі мен оқытушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарының сабақтастылығы; оқытушы мен студенттің іс-әрекетіндегі ғылыми және практикалық қағидалардың бірлігі, кәсіби ұтқырлық, проблемалық, эмоционалдылық және оқу процесінің басымдылығына мән беру, әлеуметтік-мәдени-интеграциялық қағидасы негізге алынды.

Арт-технологиялар-бұл білім беру процесінде тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған әртүрлі өнер түрлерінің формалары, әдістері мен құралдарының жиынтығы.

Мақаланың мақсаты болашақ көркем еңбек пәні мұғалімдерінің арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін ашып көрсету. Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыруда: жүйелілік ұстаным, мәдениеттанушылық және этнопедагогикалық ұстанымдар негізге алынды. Сонымен қатар, болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі үш функционалды блокты қамтитын жүйе болып табылады: *мақсатты блок; мазмұндық блок; рефлексивті-бағалау блогы*. Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыруға арналған модельдің мазмұндық блогы дайындықтың келесі кезеңдерін - мотивациялық, когнитивті-мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік-рефлексивті компоненттерді қамтиды. Модельде адамға қатысты құндылықтық-семантикалық қатынастарды қалыптастыру, тұлғаны қалыптастыру процесі, арт-технологиялық іс-әрекеттің маңызын ұғындыру мәселесі назарға алынды.

Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даярлауды жүзеге асыруда ұйымдастырушылық, басқарушылық, психологиялық шарттарына назар аударылды.

Тірек сөздер: болашақ педагогтар, арт-технология, арт-технологиялық іс-әрекет, қалыптастыру, құрылымдық-мазмұндық модель, іс-әрекет, кәсіби құзыреттілік, шарт.

Негізгі ережелер

Заман талабына сай ұтқыр, бәсекеге қабілетті болашақ педагогтарды даярлау әрі олардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыру арқылы олардың кәсіби құзыреттілігін арттырамыз, себебі арт-технологияларды қолдану арқылы мұғалім мектеп пен сыныптың психологиялық микроклиматын тұрақтандырады. Болашақ педагог үшін психологиялық көмек беру, оқушының жеке даму мүмкіндіктерін толығымен жүзеге асыруда мүмкіндік береді, өзін-өзі бағалауды арттырады, балалар мен жасөспірімдердің мінез-құлқын бақылауға жәрдемдеседі. Бұл өте маңызды, өйткені мінез-құлық пен эмоцияларды бақылау педагогтың оң шешім қабылдауға, қорытынды жасауға көмектеседі.

Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыру үшін ЖОО-да «Арт-технология» пәнін оқу үдерісіне ендіру арқылы студенттердің көркемдік және өндірістік қызметін ұйымдастырып, тәжірибе жинап, сонымен бірге эстетикалық құндылығы бар дайын өнімді жасау үшін шығармашылық іс-әрекетке баулып, өнер педагогикасын игеруге мүмкіндік алады. Бұл пән болашақ педагогтардың көркем шығармашылық және бейнелік іс-әрекетке даярлықтарын жоғарылатады. Мұндай көзқарасты ғасырлар бойы бейнелеу пәніне оқыту әдістемесі бойынша жинақталған тәжірибеде растайды. Себебі, шығармашылық қабілеттер адам қабілеттерінің жиынтығында ғана емес, ол белгілі бір іс-әрекетте жоғары көрініске ие бола алады.

Арт-технология - дегеніміз эмоционалды күйдегі өзгерістің ең ежелгі табиғи түрі, оны көптеген адамдар психикалық стрессті жеңілдету мен тыныштандыру, шоғырландыру үшін қолданды. Біздің зерттеуімізде арт-технология - бұл білім беру процесінде тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған әртүрлі өнер түрлерінің формалары, әдістері мен құралдарының жиынтығы болып табылады.

Мақалада, болашақ көркем еңбек пәні мұғалімдерінің арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін ашып көрсетуді мақсат еттік.

Біз арт-технологияны кәсіби педагогикалық мәселелерді шешу үшін студенттерді өнер туындыларымен таныстыру моделі ретінде ұсынамыз; оның мазмұны педагогикалық, психологиялық білім мен өнер түрлерінің туындыларын біріктіру болып табылады және ол арт-педагогикалық құралдар мен арт-педагогикалық әдістердің көмегімен жүзеге асырылады.

Бұл ретте оның құрамдас бөліктері (компоненттері) көркем шығармаларды көркемдік қабылдауды ұйымдастыру; көркем шығармамен өзіндік жұмысты ұйымдастыру; зерттеу әдісі ретінде көркем шығармамен жұмыс істеу болып табылады.

Кіріспе

«Қазақстандық білім мен ғылымның жаһандық бәсекеге қабілеттілігін арттыру және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде тұлғаны тәрбиелеу және оқытуды» мақсат етеді [1]. Осыған орай, мектептегі жаңартылған білім беру мазмұнына сай жас ұрпақты жаһандық дамуға ілесе алатын

құндылықтарды игерген тұлға етіп қалыптастыру үшін болашақ педагогтарды даярлау мәселесіне аса назар аударуды қажет етіп отыр.

Жаңа білім беру тұжырымдамасы оқытудың жүйелі-белсенді көзқарасын талап етеді. Қазіргі сабақты инновациялық технологияларды енгізусіз елестету мүмкін емес, ал мұғалімнің арсеналында жүзден астам технология бар. Технологияның барлық алуан түрлерінде мұғалім жас және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, белгілі бір сыныпта білім беру мен тәрбие міндеттерін жүзеге асыруға көмектесетін нақты бір технологияны таңдайды. Бүгінгі уақытта білім беру процесінде арт-технологиялар оқытудың әртүрлі сатыларында жиі қолданылады.

Арт-технологиялар - бұл білім беру процесінде тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталған әртүрлі өнер түрлерінің формалары, әдістері мен құралдарының жиынтығы [2]. Арт-технологиялар оқушылардың белсенділік деңгейін кеңейтуге және тереңдетуге, оқу материалын терең меңгеруге ынтасын оятып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Осыған орай, болашақ педагогтардың арт-технологиялық құзыреттілігін қалыптастыру үшін, оқыту мазмұнына, білім беру бағдарламаларына «Арт–технология» пәнін енгізу және олардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыру бүгінде маңызды мәселелердің бірі болып табылады.

Материалдар мен әдістерді сипаттау

Арт–технологияның түрлі көркемдік құралдары мен әдістері мамандардың кәсіби іс-әрекетке баулиды. Бұл туралы Г.И. Клепикова және О.А. Томашевская зерттеулерінде балалар мен жасөспірімдермен жұмыс жасауға болашақ педагогтардың практикалық іскерлігі мен дағдаларын қалыптастыру әрі арт-технологияға шығармашылық іс-әрекет етуге, ол үшін көркем өңдеу технологияларын меңгеру арқылы кәсіби өсу үдерісінде көркемдік-шығармашылық қызметке даярлау маңызды мәнге ие. [3. 22-б.].

Арт-технологиялар - өнер арқылы проблемаларды немесе мәселелерді шешу жолдары. Пластикалық (фотография, модельдеу, ою), динамикалық (музыка, әдебиет) және ойын-сауық (театр, цирк, хореография) арқылы өнер түрлері проблемаларды ескертеді және күрделі мәселелерді шешеді. Арт-технологияның ерекшеліктері: арт-бейнелеу өнері, арт-сомдау, арт-құм (sand-art), арт-ертегі, арт-театр, арт-музыка, арт-ырғақ.

Арт технология (ағылшын тілінен - «art»- өнер), («технология — (грек тілінен, «technē» — шеберлік, іскерлік, және logos — оқу) ұғымы «шеберлік өнерін оқу» мағынасын білдіреді.

А. Б. Афанасьеваның анықтамасына сәйкес "арт-технологиялар – бұл оқушының жеке басына тиімді тәрбиелік әсер ету мақсатында білім беру процесінде өнердің әр түрін интегративті қолдануға негізделген ғылыми-педагогикалық технологиялар " [4. 97-б.].

Арт-технология - бұл көркем шығармашылық арқылы зияткерлік іс-әрекетті оқыту. Шын мәнінде, бұл қарапайым оқушыларды ең қарапайым білім беру бағдарламалары бойынша тәрбиелеу педагогикасы [5].

Арт (ағылш. art) - бейнелеу өнері, технология - формалардың, әдістердің, тәсілдердің, тәрбие құралдарының арнайы іріктелуі мен жинақталуын анықтайтын психологиялық-педагогикалық ұстанымдардың жиынтығы. Осылайша, арт-технология - бұл әр түрлі өнер түрлерін қолдана отырып, білім беру мәселелерін шешуге бағытталған мұғалімнің дәйекті іс-әрекет жүйесі болып табылады.

Болашақ педагогтардың шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекет қалыптастырудың тұжырымдамалық моделін құру кезінде біз С.С. Гармашова, С.А. Тяглова, Э.П. Мандебурра, Т.М. Стручаева еңбектеріне шолу жасадық.

Арт-технология арқылы болашақ педагогтардың шығармашылық көркем-бейнелеу іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру үдерісінің құрылымдық моделіне сай, екі бірдей үдерістің, яғни арт (көркемдік) және технологиялық үдерістің мәнін қарастыратын жүйе, яғни болашақ мұғалімнің көркемдік және әдістемелік даярлығы, бұл оның шығармашылық көркем-бейнелеу іс-әрекетіне даярлығын қалыптастыруға мүмкіндік береді; сонымен бірге мұндай даярлықтың негізгі құралы ретінде арт-технология ЖОО-ның оқу үдерісіне элективті пән ретінде қосылды.

Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық модель жоғары мектепте оқыту қағидаттарына және арт-технологияны оқыту қағидаларына негізделген.

Оқыту қағидаттарының негізінде жоғары оқу орнының ерекшелігін ескере отырып, жалпы дидактика қағидаттарын негізге алдық: ғылымилық, студенттердің өзіндік ізденісі мен оқытушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарының сабақтастылығы; оқытушы мен студенттің іс-әрекетіндегі ғылыми және практикалық қағидалардың бірлігі, кәсіби ұтқырлық, проблемалар, эмоционалдылық және оқу процесінің басымдылығына мән беру. Болашақ мұғалімнің кәсіби даярлығының педагогикалық негізін құрайтын дидактикалық қағидалар ретінде мыналар танылады: ғылыми, тәрбиелік оқыту, сана мен белсенділік, көрнекілік, жүйелілік пен дәйектілік, қол жетімділік, даралау [6]. Біздің зерттеуіміздің проблемалары тұрғысынан осы қағидаларды іс жүзінде жүзеге асыру, біріншіден, студенттердің артпедагогика саласындағы біліміне, екіншіден, олардың шығармашылық өзін-өзі дамытуға деген ұмтылысын дамытуды көздейді.

С.С. Гармашованың (2007) зерттеуінде болашақ мұғалімдердің шығармашылық және бейнелеу іс-әрекетіне даярлығын қалыптастыру қағидалары бөлек көрсетілген. Оның зерттеу деректеріне келесідей қағидалары қарастырылды:

- дайындық пен қабілеттердің бастапқы деңгейіне қарамастан, оқытудың барлық қатысушыларының шығармашылық даму және көріну мүмкіндіктерін болжайтын шығармашылық көркемдік қызметінің демократиялылығы мен қол жетімділігінің гуманистік қағидасы;

- өзіндік-тұлғалық қалыптасудың өзіндік жобалау қағидасы;

- болашақ жеке шығармашылық жетістіктеріні өзін-өзі бағдарламалау және өзін-өзі жобалау мақсатында өзін-өзі қабылдау векторын аударуды

камтиды; студентті білім алушы позициясына қою, координаттар жүйесін "Мен білімді меңгеремін" - дан "Мен игерген білімді басқаларға үйретемін" -дегенге аудару арқылы оқу жағдайларын әдістемелік түсіндіру [7. 56-б.];

- көркем сауаттылық негіздерін, көркемдік (өзін-өзі) білім беру және эстетикалық (өзін-өзі) тәрбиелеу саласындағы дағдылар. Дағдылар мен теориялық білім жүйесін: бейнелеу өнерін, графикалық технологияларды, оқыту әдістемесін озық тәжірибені меңгерудің практикалық-теориялық қағидасы. Бұл қағиданы іске асыру шығармашылық көркемдік цикл пәндерін білім беру процесіне енгізуге ықпал етеді;

- көркем еңбек мұғалімінің тиімді тұлғалық және кәсіби қалыптасуы, оның шығармашылық көркем-бейнелеу іс-әрекетіне даярлығын қалыптастыру мақсатында мәдени - білім беру мезоортасының көркемдік-бейнелеу секторының мүмкіндіктерін барынша пайдаланудың әлеуметтік-мәдени-интеграциялық қағидасы [8. 317-б.].

Бұл қағидалар арт-технология ерекшеліктеріне сәйкес келеді және осы пәнді педагогикалық мамандықтар студенттерін даярлау кезінде оқу процесіне енгізу арқылы жүзеге асырылуы мүмкін.

Осы орайда О.В. Романова зерттеуінде педагогикалық шеберханада, болашақ маманның кәсіби-тұлғалық қалыптасуының интегративті білім беру технологиясы, ол жеке маңызды білімді, мағынаны және тәуелсіз тәжірибені кезең-кезеңімен құруға жағдай жасайды, сонымен қатар белсенді қарым-қатынастың ақпараттық-эмоционалды кеңістігін, өзінің өмірлік және танымдық ізденісінің нәтижелерін әлеуметтендіруді және рефлексиялауды ұйымдастыратын әр қатысушының шығармашылық іс-әрекетке баулу қажеттігін атап өткен [9. 16-б.].

Болашақ мұғалімдерін кәсіби даярлайтын Арт-технология пәні артпедагогика құралдарымен шығармашылық іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру моделі, педагогикалық қызметте жүйелілік, іс-әрекеттік, мәдениеттанушылық, этнопедагогикалық ұстанымдарға сүйенеді.

Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыру мәселесін шешу мүмкіндіктері жүйелілік ұстаным негізінде жүзеге асырылады. Жүйелік ұстанымның мәні салыстырмалы түрде тәуелсіз компоненттер өзара қарым-қатынаста, олардың дамуы мен қозғалысының бірлігінде қарастырылады. Педагогикалық процесті ұйымдастырудағы жүйелі ұстаным тұлғаның интегративті (тұтас) сипаттамаларына негізделген.

И.Ф. Исаев мәдениеттанушылық ұстанымға сай іс-әрекетті үш аспектісін өзара байланыста қарастырады: аксиологиялық ұстаным, технологиялық және тұлғалық шығармашыл ұстаным.

Алдыменгі аксиологиялық компонентте - адамзат ғасырлар бойы жасаған педагогикалық құндылықтардың жиынтығын қарастырады. Яғни, педагогикалық үдерісте адамзаттың ғасырлар бойы жинақтаған құндылықтанр негізінде, жеке тұлғалық бағдарларын зерттеп, оны қалыптастыру, дамыту үшін оларға әсер ететін арнайы ұйым қажет. Мәдениет және педагогиканың тарихында құндылықтардың жылдар бойы өзгеріссіз қалмайды, олар сол

қоғамдағы әлеуметтік-мәдени өмірдің жағдайларына сай қайта түрленіп, жаңғырып адамзаттың болмысында моральдық мағынасын білдіреді.

Технологиялық компонент болса, ол адамның мәдени іс-әрекетінің нақты әдісі ретінде түсіндіріледі. Мұнда "мәдениет" және "іс-әрекет" ұғымдары өзара байланыста, себебі іс-әрекетер даму мен жетілу құндылықтардың бірігуі арқылы мәдениеттің дамуына әсері мол; іс-әрекеттің үдерісінде мәдениет идеясы мен технологиялар және модельдер құрастырылады әрі қалыптасады. Сонымен қатар, мәдениет іс-әрекетті дамыту бағыттарын айқындайды.

Мәдениеттанушылық ұстаным жеке тұлғаны шығармашылыққа мәдениетке баулуға байланысты. Жеке тұлға мәдениетті тасымалдаушы қызмет атқарады. Осы орайда, жеке тұлғаның мәдениетке көзқарасы мен жеке басының мәдени сапасын арттыру үшін өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту мен жетілдіру қажет. Е. Бондаревская еңбегінде, педагогикалық мәдени ұстаным – бұл білім беруде, мәдениет ұғымының призмасы арқылы көру, яғни нақты айтсақ, жеке тұлғаның барлық компоненттері мәдени құндылықтардың мол әлемінде, мәдени өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жетілдіруге қабілеттілігі жоғары тұлғаны бейнелейтін, адамзат үшін әрекет жасайтын мәдени үдеріс деп түсінеміз [10. 5-б.].

Этнопедагогикалық ұстаным – ол, адамның нақты бір этностық топқа жатуы, әрі жалпыадамзаттың, ұлттың және жеке тұлғаның біртұтастығының көрінісі кезінде мәдениеттанушылық тәсілдің трансформациясы ретінде әрекет етеді. Этнопедагогикалық тәсілдің басты мақсаттарының бірі - жас ұрпақ тәрбиесінде әлемдік мәдениет пен ұлттық дәстүрлерді органикалық түрде үйлестіру.

Арт-технология пәнін оқу үдерісіне енгізу моделі үш функционалды блокты қамтитын блоктық жүйе болып табылады: *мақсатты блок*; - *мазмұндық блок*; *рефлексивті-бағалау блогы*.

Модельдің мақсатты блогы болжамдалған педагогикалық процестің жалпы мақсаты және болашақ педагогтардың кәсіби дамуындағы көркем педагогикалық даярлық міндеттерімен ұсынылған. Педагогикалық процестің жалпы мақсаты ретінде болашақ педагогтардың шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекеті тұжырымдамалық тұрғыдан дамыған және құрылымдалған, бұл қазіргі заманғы мектепте көркем еңбек пәні мұғалімінің қажетті сапасы болып табылады және көркемдік педагогикалық дайындықтың жүйелік негізінде қалыптасады.

Арт технология пәнінің мақсатты компоненті Б.Блум таксономиясы ережелеріне негізделеді, осыған сәйкес студент өзінің оқу барысында білім беру мақсаттарының 6 категориясын - білім, түсіну, қолдану, талдау, синтез және бағалауды өтеді [11]. Оның үстіне соңғы үш түрі жоғары психикалық іс-әрекетке қатысты. Арт технология академиялық пән ретінде онда қойылған жүйелі мақсаттар мен анықталған тапсырмалардың жүйесі негізінде оқушының танымдық мақсаттын соңғы деңгейге жеткізеді.

Арт технология - бұл оқу үдерісінде өнерді қолдану арқылы білімнің (танымның) деңгейін ғана емес, сонымен бірге оқушының эмоцияларының,

сезімдерінің, құндылықтарының (аффектінің) деңгейін белсендіретін пән болғандықтан, Блумның кеңейтілген таксономия тұжырымдамасы, оған сәйкес оқыту үдерісі студент тұлғасының аффективті сферасына бағытталған. Бұл бағыт оқытуды эмоционалды құрамдас бөлігіне қатысты, ақпарат алуға деген негізгі ұмтылудан бастап, сенімдер, идеялар мен көзқарастардың интеграциясына дейінгі мәселелерді қамтиды. Әрі бұл салада 5 деңгейді көрсетеді:

1. *Қабылдау*. Бұл санат ақпарат алуға деген дайындықты білдіреді, мысалы, адам жұмыста қайтып оралу қажеттілігін түсінеді, басқаларды мұқият тыңдайды, әлеуметтік мәселелерге бейімділігін көрсетеді және т.б.

2. *Жауаптылық*. Бұл санат жеке тұлғаның өз оқуына белсенді қатысуын білдіреді, мысалы, пәнге қызығушылық таныту, презентация жасауға дайын болу, сыныптағы пікірталастарға қатысу, сыныптастарына көмектесуге ерікті болуы.

3. *Құндылық бағдарлары*. Бұл категория құндылық бағдарын үстүрт қабылдаудан бастап оны бойында қалыптастыруы. Мысалы, жеке адам демократиялық үдерістерге сенім білдіруі, ғылымның әлеуметтік тұрмыстағы рөлін бағалауы, айналасындағылардың әл-ауқатына қамқорлық көрсетуі, жеке және мәдени айырмашылықтарды құрметтеуі жатады.

4. *Ұйымдастыру*. Бұл категория түрлі құндылықтар бағдарларын біріктіреді, әрі олардың арасындағы түрлі мәселелерді, айырмашылықтарды шешеді. Ұйымдастыру іскерлігін меңгеруде жеке басынан өтетін $\delta\text{th}3\text{cn}3$ дерісті көрсетеді.

5. *Жариялау*. Мұнда индивид өз мінез-құлқының тұрақты және мақсатты бағыттағы көзқарасымен, идеяларымен, сенімдерімен белгілі бір құндылықтар жүйесін игеріп, ортада қарым-қатынас жасауы. Әлеуметтік және психологиялық бейімділігі мен қалыпты мінез-құлқын көрсетеді.

Жоғарыда аталған қағидаларға негізделген *мақсатты блок* «Арт технология» пәнінің мақсат, міндеттерінде және іс-әрекетінде көрінеді. Сонымен қатар, білім беру процесінің міндеттері таңдалған дайындық компоненттерінің қалыптасуын қамтамасыз ету тұрғысынан көрсетілген *компоненттермен* анықталады: мотивациялық, когнитивті-мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік-рефлексивті. Олар көркемдік, технологиялық және әдістемелік қағидалармен өзара байланысты.

Мазмұндық блок, болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру моделінің келесі құрамдас бөлігі: жалпы мәдениеттану, психология, педагогика және әдістеме бойынша дайындықты қамтиды.

Болашақ педагогтардың жалпы мәдени даярлығы жан-жақты дамыған және әлеуметтік белсенді тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді, ол өнер педагогикасы курсының шеңберінде теориялық дайындық негізінде жүзеге асырылады [12.454-б.].

Психологиялық-педагогикалық даярлық бойынша студент білім беру үдерісінің қағидаларын, білім берудің мәні және оның оқу-тәрбие процесінің ажырамас құрылымындағы орнын, білім беру үдерісінде өнер мен арт-

технологиялардың мүмкіндіктері бойынша құзыреттілігін көрсетеді. даярлық Болашақ педагогтарға арт-педагогика құралдары бойынша білім берумен қатар әдістемелік тұрғыда қажетті білім, іскерлік пен дағдылар жүйесін қалыптастыруды көздейді.

Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыруға арналған модельдің мазмұндық блогы дайындықтың келесі кезеңдерін-мотивациялық, когнитивті-мазмұндық, іс-әрекеттік, өлшемдік-рефлексивті компоненттерді қарастырады. Осы компоненттер кезеңдерінің әрқайсысына сипаттама берейік.

Мотивациялық компонентке мыналар кіреді: мектеп оқушыларын тәрбиелеуде арт-технология құралдарын пайдалануға қызығушылық; арт-технологиялық іс-әрекеттің жағымды эмоционалды мазмұны; оқушының жеке басының адамгершілік, патриоттық, эстетикалық бағытын қалыптастыру мақсатында мектеп оқушыларын тәрбиелеуде арт-технология құралдарын пайдаланудың рөлін түсіну; әр баланы оқу іс-әрекетінің субъектісі ретінде тану, баланы жағымды қабылдауға дайындықты қалыптастыру және оның жеке мәселелерін шешуге көмектесу; шығармашылыққа, өзін-өзі тәрбиелеуге және өзін-өзі жетілдіруге ұмтылу.

Мотивациялық кезеңде арт-технологияны оқу үрдісіне енгізу арқылы студенттердің өзіндік белсенділігін жоғарылатуға және жұмыстың жаңа түрлерін түсінуге мотивациясын құруды көздейді. Оқудың жаңа тақырыбын түсінуде сыртқы факторлар да маңызды рөл атқарады: аудитория үшін визуалды жағымды жағдай, шығармашылық орта, қолайлы педагогикалық атмосфера құру (ынтымақтастық, ойын ашық жеткізу, қарым-қатынасқа бейімділігі);

Когнитивті-мазмұндық компонентте, болашақ педагогтарға мектеп оқушыларына білім берудегі көркем педагогика құралдарын қолдану үшін қажетті кәсіби білім жүйесінің хабардарлығы мен қабылдауын болжайды. Оған мыналар кіреді: студенттердің білім беру бағдарламасына сай психологиялық-педагогикалық және кәсіби теориялық білім, іскерліктер мен дағдылар жиынтығын игеруі; арт-технология саласындағы білімді игеру; болашақ кәсіби іс-әрекетке деген оң көзқарасын және теориялық білімдерін педагогикалық және шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетте қолдануға дайындықты қалыптастыру; мектеп оқушыларына көркем еңбек пәні бойынша білім берумен қатар, олардың көркем мәдениетін жоғарылатуға арт-технология құралдарын қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Жоғарыда аталған қағидаларға негізделген мақсатты компонент «Арт - технология» пәнінің мақсаттарында, міндеттерінде және іс-әрекетте байқалады.

Танымдық кезеңде болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін игеру барысында олардың зейіні, ойлауы, сөйлеу әрекеттері мен байланыстылығы артады.

Рефлексивтік компонентте - болашақ педагогтарға білім беру және шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетте көркем педагогика құралдарын пайдалануға дайындығының құрылымдық компоненті жатады.

Іс-әрекеттік компонент шеңберінде арт-технологиялық дағдылар, өзін-өзі көрсету, негізінен көркем еңбек пәні оқыту формалары мен әдістерін қолдану арқылы дамиды кезең шығармашылық өзін-өзі таныту, өзін-өзі реттеу, жеке мінез-құлық стилін дамыту және студенттермен қарым-қатынас жасау тәсілдерін көрсетуде студенттердің дербестігін дамытуды көздейді.

Өлшемдік-рефлексивтік компонент екі компонентті қамтиды - дайындықтың іс-әрекеттің нақты компоненті кәсіби-педагогикалық білімді практикалық қолдану тәжірибесінде көрінеді. Дайындықтың бұл компоненті негізінен «Арт-технология» курсының практикалық сабақтары кезінде қалыптасады. Саналы түрде рефлексивті іс-әрекеттерді жүзеге асыруға, арт-технологиялық іс-әрекетті ұйымдастыру процесінде өзіндік қиындықтар мен қателіктерді анықтауға; өз іс-әрекетін түзету. Көркем педагогика арқылы болашақ педагогтардың шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетке дайындығының рефлексивті компонентін қалыптастыру жұмыстары біз курсты оқу барысында өнер педагогикасына тән сабақ түрлерін ұйымдастыру және түрлері арқылы жүзеге асырылды [13. 37-б.].

Сонымен, мотивациялық, когнитивті, іс-әрекеттік және өлшемді-рефлексивті компоненттер болашақ педагогтарға білім беруде және шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетте даярлау компоненттері болып табылады. Көркем педагогика құралдарын пайдалану үшін болашақ педагогтардың осы компоненттерінің әрқайсысы бір-бірінен оқшауланған түрде емес, күрделі түрде, өзара әрекеттесу мен интерпретациялау түрінде қолданады.

Рефлексивті-бағалау блогында анықталған критерийлер бойынша болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даярлығын қалыптастыру моделінде: көркем педагогикалық іс-әрекетке эмоционалды-құндылық қатынасы, білімді қалыптастыру, технологиялық дайындық және рефлексивті мінез-құлық нақтыланады. Бұл арт-технология арқылы болашақ педагогтардың, яғни студенттердің шығармашылық көркем және бейнелік іс-әрекетке дайындық деңгейлерін (төмен, орта, жоғары) анықтауға мүмкіндік береді:

Оқытудың тиімділігі де көбінесе оны жүзеге асыратын жағдайларға байланысты болады. Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даярлауды жүзеге асырудың шарттары мыналар:

1. Ұйымдастырушылық: әлеуметтік жағдайлар (мемлекеттік деңгейде): оқыту үдерісіне қойылатын жоғары талаптар және ондағы мұғалімнің рөлінің өзгеруі мұғалім үшін қолайлы еңбек жағдайларын жасаумен (материалмен жұмыс істеудің қажетті қосымша құралдарының болуы (аудио, видео жабдықтар), әдістемелік қолдау, жеткілікті мөлшерде жаңа технологияларды игеру уақыты және т.б.); бірлескен педагогикалық іс-шаралар негізінде болашақ педагогтардың, оқу орындарының оқытушылары мен студенттерінің білім беру және кәсіби қоғамдастығы; оқылатын материалға, оқытудың әр түрлі әдістеріне, оның ішінде интерактивтіге кезең-кезеңмен қарау; мұғалімдердің біліктілігін арттыру үшін тұрақты оқыту курстарын, шеберханаларын құру;

2. Басқарушылық: заманауи технологиялар саласындағы жоғары мектеп мұғалімінің дайындығы; процеске қатысушылардың психологиялық босатылуы, эстетикалық әдемі сыртқы атмосфераны құру арқылы сабаққа қолайлы жағдай жасау; практикалық қызметте туындайтын әр түрлі педагогикалық жағдайларды жобалау; оқушылардың шығармашылық шектерін кеңейту үшін белсенділігі мен дербестігін арттыру; білім беру үдерісіндегі интеллектуалды және тұлғалық дамудың арақатынасы мәселесін шешу; зерттелетін объектінің мазмұнына тереңдеу, оның жан-жақтылығын түсіну, контекст құру; құндылықты бағалау - субъективті рухани тәжірибе негізінде объектіні қайта қарау, құндылық қатынасты өзектендіру;

3. Психологиялық: «Дұрыс» немесе «бұрыс» деп бағаламай, жеке компоненттің көрінісі; сыныптастардың жағымсыз реакциялардың болмауы; қолайлы психологиялық атмосфера (бейімділікті, ашықтықты, сенімділікті, біреудің жетістігіне қуану, әр адамның жетістігіне деген сенім); білім алушының жүйке-психикасын тұрақты орнықтыру, сенсорлық-перцептивті, ерікті сфераны құру; білім беру процесінің барлық қатысушыларының рефлексиялық белсенділігін орнату; оқушылардың шығармашылық өзін-өзі дамытуының мотивациялық және ынталандырушы фонын құру (мұғалімнің оқушының психикасы мен іс-әрекетінде мотивациялық, құндылық және семантикалық жоспар құратын оқу іс-әрекетінің құралдары мен әдістерін таңдауы, білімді практикада әртүрлі практикалық мәселелерді шешу үшін қолдана білуі).

Ұсынылып отырған модель болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыру үшін және көркем еңбек пәні мұғалімдерінің біліктілігін арттыру үшін пайдалануға болады.

Соңғы уақытта халықаралық деңгейде ересектерді оқытудың ерекшеліктерін зерттей отырып, білім берудің басты қағидалары тұжырымдалды - «Ересек адамдар үшін оқу қызықты болуы керек!» [14. 11341-б.]. Ересектердің көңіл-күйін эмоционалды тұрғыда көтеру, әрі сабақта арт-технологиялық іс-әрекетке баулып, оның мағынасын жеке түсіндіру арт-педагогикалық тәсілдің құрамдас бөлігі болып табылады.

Яғни, болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін қалыптастыруда біз мектептегі көркем еңбек пәні мұғалімдерінің кәсіби құзіреттілігін арттырамыз, сонымен қатар, қосымша білім беру педагог кадрларының арт-технологиялық іс-әрекетін арттыруға мүмкіндік болады.

Нәтижелер

Сонымен, болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даяраудың құрылымдық-мазмұндық моделін ұсынып отырмыз (1-кесте).

Кесте 1 - Болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетке даяраудың құрылымдық-мазмұндық моделі

Бл окт ар	Кезеңдер	Мазмұны
-----------------	----------	---------

Мақсатты блок	Мемлекет пен қоғамның әлеуметтік-мәдени қажеттілігі: стандартты емес шешімдерді таба алатын, шығармашылық шектерін кеңейте алатын, мәдениеті мен эрудициясы жоғары, шығармашылық өзін-өзі көрсетуге дайын, бейнелі тілде сөйлейтін мұғалім			
	ЖОО оқыту шеңберінде арт-педагогикалық тәсілді жүзеге асырудың шарттары: ұйымдастырушылық, басқарушылық, психологиялық.			
	Мақсаты: Көркем педагогика арқылы болашақ мұғалімнің шығармашылық көркемдік-бейнелік іс-әрекетке даярлығын қамтамасыз ету.			
	Міндеттері: Педагогикалық кадрлардың кәсіби даярлығын жетілдіру, кәсіби маңызды қасиеттерді, дағдыларды қалыптастыру және дамыту, мұғалімнің мүмкіндіктерін кеңейту			
Ұстанымдар: жүйелілік, іс-әрекеттік, мәдениеттанушылық, этнопедагогикалық				
Қағидалар: жалпы дидактикалық, болашақ мұғалімнің кәсіби даярлығының педагогикалық негізін құрайтын дидактикалық қағидалар, шығармашылық арт-технологиялық іс-әрекетке дайындықты қалыптастыру қағидалары.				
Мазмұндық блок	Компоненттері	Жұмыстың мазмұны: - қоршаған ортада педагогикалық атмосфера құру; - студенттердің көркемдік педагогикалық ұстаным идеяларын қабылдауға даярлығын арттыру; пән мазмұнын жанартылған білім беру мазмұнымен толықтару; шығармашылық тапсырмаларды орындауға іс-әрекет түрлерімен қанықтыру; вербалды және вербальды емес қарым-қатынаста қажетті болатын теориялық және практикалық аспектілерді (іскерліктер мен дағдыларын) меңгеру: өзін-өзі шығармашылық тұрғыдан көрсету, өзін-өзі реттеу, студенттердің жеке мінез-құлық және қарым-қатынас стилін дамыту тәсілдерін көрсетуде студенттердің дербестігін дамыту. пәнаралық байланысты жүзеге асыра білу, педагогикалық міндеттерді жүзеге асыру үшін көркемдік пен логикалық таным әдістерін үйлестіре білу, тақырыпты баяндауда логикалық және эмоционалды-бейнелілікті сындарлы түрде үйлестіру, дағдылар мен коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру		
	Мотивациялық			
	когнитивті-мазмұндық			
	іс-әрекеттік			
	өлшемдік-рефлексивті			
	Әдістер			
Тәсілдер	Формалары	Шарттар	Қағидалары	
Рефлексивті-бағалау блок	Қалыптасу критерийлері:	Көрсеткіштер		
	Құндылық	Адамға қатысты құндылықтық-семантикалық қатынастарды қалыптастыру, тұлғаны қалыптастыру процесі, арт-технологиялық іс-әрекеттің маңызын ұғыну.		
	Жеке тұлғалық	эмоционалды жауаптылығы, өзара әрекеттесуге дайындығы, шығармашылық өзін-өзі көрсетуге белсенділігі: мәдениетті сөйлеу, мәнерлі мінез-құлық, өзін ортада ұстауы және өзін-өзі тәрбиелеу мен жетілдіруге бағыттылығы		
	Ресурстық	Оқу үрдісіне шығармашылық тұрғыдан қарау		
	Іс-әрекетті-рефлексивті	Арт-технологиялық ұстаным негізінде проблемалық ситуацияларды, өзіндік талдауға қабілеті.		
Қалыптасу деңгейлері: жоғары, орташа, төмен				
Нәтижесі: педагогикалық іс-әрекетті саналы түрде жүзеге асыру мәдениетін игерген, жеке шығармашылық стилі қалыптасқан, оқу материалын өзгермелі ұсынатын, білім берудің дағдылары мен құралдарының қажеттілігін білетін, шығармашылық қарым-қатынас, арт-технологиялық іс-әрекетке дайындық деңгейі жоғары мұғалім				

Біз әзірлеген педагогикалық үрдіс моделіндегі білім берудің негізгі формасы - оны жүзеге асырудың бірқатар талаптарына жауап беретін арт-технологиялық сабақ. Заманауи білім берудің танымдық және конструктивтік көзқарастары, әлемдік ғылыми-зерттеу нәтижелерінің білімге ықпалы,

әлеуметтік-танымдық оқыту мәселелері, оқыту теориясы, барынша тиімді оқыту әдістері Дейл Х. Шунк, Скотт Янг еңбектерінде көрініс тапқан. [15]

Талқылау

Біздің түсінігімізде көркем-педагогикалық іс-әрекетке көркемдік-білім беру мазмұнын интеграциялауға негізделген педагогикалық өзара әрекеттесу жүйесінде оқу қызметін ұйымдастырудың формалары жатады. Сонымен бірге сабақ барысы көркемдік педагогикалық өзара әрекеттесу қағидаларына бағынады. Бұл оқушылармен сыныптағы жұмыс барысында, көркемөнер студиясында, шығармашылық шеберханаларда жұмыс (практикалық сабақ) болуы мүмкін (сабақ немесе орта мектептегі сыныптан тыс үйірме сабақтары мен экскурсия жүйесі). Көркем педагогика жүйесінде сабақпен бірге іс-әрекеттің нақты жүйесі ретінде жеке көркемдік педагогикалық жағдайдың дизайнын бөліп көрсетілді.

Көркем-педагогикалық өзара әрекеттесу шартының («арт-технологиялық») мағынасы мен мазмұны бойынша жергілікті уақыттағы педагогикалық мәселелерді өнердің көмегімен шешуге бағытталған оқу уақытының ажырамас сегменті ретінде анықтауға болады.

Қорытынды

Сонымен, арт-технологиялық оқытудың мәні, белгілі бір логикада құрылған, көркем-педагогикалық өзара әрекеттесу жағдайларының жиынтығы болып табылады. Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, арт-технологиялық сабақ (арт-бейнелеу өнері, арт-сомдау, арт-құм (sand-art), арт-ертегі, арт-театр, арт-музыка, арт-ырғақ) құрылымы мыналарды негізге алады:

- көркем педагогикалық жағдайларды бөліп көрсету және құрылымдау логикасын сипаттау, көркем педагогикалық іс-әрекеттің тиімділігін қамтамасыз ету;

- Арт-технология сабақтарың инвариантты мазмұндық - семантикалық блоктарын және оларды практикада жүзеге асырудың негізгі нұсқаларын негіздеу;

- арт-технологиялық іс-әрекетті ұйымдастырудағы типтік педагогикалық мәселелерін тиімді шешу;

- арт-технологиялық іс-әрекетті ұйымдастыруға қатысты мұғалімнің ең қолайлы әрекеттерін таңдау;

- арт-технологиялық іс-әрекеттің тиімділігін қамтамасыз ететін ережелер, ұсыныстар, шарттарды тұжырымдау.

Бұл орайда ұлттық педагогикамыздың қалыптасуы мен дамуына үлкен үлес қосқан М. Жұмабаевтың ой-пікірлері қазіргі жаңаша білім беру мазмұнымен де қабысып, біте қайнасып кететін тұстары баршылық. Әсіресе, баланы өмірге бейімдеу, ойларын дұрыс жеткізіп «айтылым» арқылы шебер сөйлеуге үйрету, «жазылым» арқылы сауатты жазуға дағдыландыру, өзгелермен еркін қарым-қатынасқа түсу, алған білімдерін өмірде қолдана алуларына қатысты айтқан тұжырымдары қазіргі білім мазмұнының негізгі

әдістемелік канондары мен үндестік табады. Сондықтан, ЖОО-да болашақ педагогтардың арт-технологиялық іс-әрекетін арттыру арқылы, келешек жас ұрпақты өнерге баулып, шығармашылық белсенділігін, кәсіби ұтқырлығын дамытамыз. Педагогикалық іс-әрекетті құндылықты саналы түрде жүзеге асыру мәдениеті жоғары, жеке шығармашылық стилі бар, оқу материалын толықтырып өзгермелі ұсынатын, білім берудің дағдылары мен құралдарының қажеттілігі мен шығармашылық қарым-қатынас, арт-технологиялық іс-әрекетке дайындық деңгейі жоғары болашақ педагог даярлаймыз.

ӘДЕБИЕТ

[1] Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. [Электронды ресурс]. Кіру режимі: URL: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>. – Астана, 2019. 27 желтоқсан. [Қарастырған күні: 14.12.2021].

[2] Бакеева Л.Р. Арт-технологии: специфика применения в образовании //Материалы XI Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум». Режим доступа: URL: <https://scienceforum.ru/2019/article/2018011490> [Дата обращения: 14.12.2021].

[3] Клепикова Г.И., Томашевская О.А. Артпедагогика в системе подготовки будущих педагогов //Художественно-эстетическое образование в современных условиях: материалы заочной конференции, посвященной 45-летию Художественно - графического отделения КГБОУ СПО «Енисейский педагогический колледж», 2013. - С.21-23.

[4] Афанасьева А.Б. Арт-технологии в диагностике и развитии креативности ребенка во внеурочной деятельности //В сборнике: Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации материалы всероссийской научно-практической конференции (заочной) с международным участием. ответственный редактор А.Ю. Нагорнова. - 2016. - С. 94-98.

[5] Светоноснова Л.Г. Арт-технологии как средство формирования педагогической культуры будущего учителя. //Мир Науки. - 2016.- Том 4, - № 3. Режим доступа: URL: <https://mir-nauki.com/PDF/48PDMN316.p> [Дата обращения: 14.12.2021].

[6] Петрова Т. В.Арт – технологии в образовательном процесс. Режим доступа: URL: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2018/10/16/art-tehnologii-v-obraz>. [Дата обращения: 14.12.2021].

[7] Гармашова С.С. Формирование готовности будущего учителя к творческой самореализации в процессе изучения графики //Alma mater (Вестник высшей школы). - 2006. - № 8. - С 54-56.

[8] Небесаева Ж.О. Артпедагогический подход в подготовке учителя /Материалы XVI ежегодной международной научно-практической конференции студентов, магистрантов, аспирантов и соискателей «Потенциал молодежи в Евразийской интеграции: - Экономика, Право, Политика». - Алматы, 2017. -Т 1 вып.16. - С.315-319.

[9] Романова О.В. Формирование коммуникативной компетентности студентов гуманитарных специальностей средствами педагогических мастерских: автореф. – Киров, 2010. 23 с.

[10] Бондаревская Е.В. Личностно-ориентированный подход как технология модернизации образования //Методист.- 2003.-№2.- С.2-6.

[11] Блум Б. Материалы коучинга Б.Блума, Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain (Bloom et al., 1956). Режим доступа: URL: <http://elenusik.ucoz.ru>. [Дата обращения: 14.12.2021].

[12] Nebessayeva Zh.O., Rabilova Z., Musakulov K. Design artpedagogy in the system of modern education of pedagogy students during plain-air practice //Global Journal on Humanites& Social Sciences. - St. Petersburg, 2016. - P.453-458.

[13] Небесаева Ж.О. Технология артпедагогического подхода в подготовке учителя/ Материалы Форума Молодых ученых на тему «Живые мифы и легенды родного края». - Алматы, 2016. - С.35-38

[14] Almukhambetov B.A., Smanova A.S., Nebessayeva Zh.O., Kakimova L.Sh., Musakulov K. T., Sydykova R. S. Making art pedagogy in the system of education in the Republic of Kazakhstan //International Journal of Environmental and Science Education. -Turkey, 2016. - Vol.11. - issue.18. -P.11341-11350

[15] Дейл Х. Шунк. Оқыту теориясы: Білім берудің келешегі. 7-басылым. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2018. – 468 б.

REFERENCES

[1] Qazaqstan Respublikasynda bilim berudi және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. (The state program of development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2020-2025). [Elektronды resurs]. Kirw rejimi: URL: <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000988>. – Astana, 2019. - 27 jeltoqsan. [Data obrashcheniya: 14.12.2021]. [in Kaz]

[2] Bakeeva L.R. Art-tehnologii: spetsifika primeneniya v obrazovanii (Bakeeva L.R. Art-technology: specifics of application in education.) //Materialy XI Mejdunarodnoi studencheskoi nauchnoi konferensii «Studencheskii nauchnyi forum». Rezhim dostupa: URL: <https://scienceforum.ru/2019/article/2018011490> [Data obrashcheniya: 14.12.2021]. [in Rus.]

[3] Klepikova G.Ī., Tomaşevskaya O.A. Artpedagogika v sisteme podgotovki buduih pedagogov (Art pedagogy in the system of preparation of future teachers) //Hudojestvenno-esteticheskoe obrazovanie v sovremennyh usloviyah: materialy zaochnoi konferensii, posvyaennoi 45-letii Hudojestvenno - graficheskogo otdeleniya KGBOU SPO «Eniseiskii pedagogicheskii kolledj», 2013. - S.21-23. [in Rus.]

[4] Afanaseva A.B. Art-tehnologii v diagnostike i razvitii kreativnosti rebenka vo vneurochnoi deyatelnosti (Art-technologies in diagnostics and development of creativity of the child in extracurricular activities) //V sbornike: Aktualnye problemy sovremennogo obrazovaniya: opyt i innovasii materialy vserossiiskoi nauchno-prakticheskoi konferensii (zaochnoi) s mejdunarodnym uchastiem. otvetstvennyi redaktor A. Nagornova. - 2016. - S. 94-98. [in Rus.]

[5] Svetonosova L.G. Art-tehnologii kak sredstvo formirovaniya pedagogicheskoi kultury buduego uchitelya (Art technology as a means of shaping the pedagogical culture of the future teacher.) //Mir Nauki. - 2016. - Tom 4. - No 3. - Rezhim dostupa: URL: <https://mir-nauki.com/PDF/48PDMN316.pdf>. [Data obrashcheniya: 14.12.2021]. [in Rus.]

[6] Petrova T. V. Art – tehnologii v obrazovatelnom proess. (Art - technology in the educational process.) Rezhim dostupa: URL: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2018/10/16/art-tehnologii-v-obraz>. [Data obrashcheniya: 14.12.2021]. [in Rus.]

[7] Garmaşova S.S. Formirovanie gotovnosti buduego uchitelya k tvorcheskoi samorealizatsii v prosesse izucheniya grafiki (Forming the readiness of the future teacher for creative self-realization in the process of studying graphics) //Alma mater (Vestnik vysşei şkoly). - 2006. - № 8. - S 54-56. [in Rus.]

[8] Nebesaeva J.O. Artpedagogicheskii podhod v podgotovke uchitelya (Art pedagogical approach to teacher training) //Materialy XVI ejegodnoi mejdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferensii studentov, magistrantov, aspirantov i soiskatelei «Potensial molodeji v Evraziiskoi integrasii:- Ekonomika, Pravo, Politika». - Almaty, 2017. -T 1. - vyp.16. -S.315-319. [in Rus.]

[9] Romanova O.V. Formirovanie kommunikativnoy kompetentnosti studentov gumanitarnykh spetsial'nostey sredstvami pedagogicheskikh masterskikh: avtoref (Formirovanie kommunikativnoy kompetentnosti studentov gumanitarnykh spetsial'nostey sredstvami pedagogicheskikh masterskikh: avtoref.). – Kirov, 2010. - 23 s. [in Rus.]

[10] Bondarevskaya E.V. Lichnostno-orientirovannyi podhod kak tehnologiya modernizatsii obrazovaniya (Personally-oriented approach as a technology of education modernization)

//Metodist. - 2003. - №2. - S.2-6. [9]Romanova O.V. Formirovaniye kommunikativnoy kompetentnosti studentov gumanitarnykh spetsial'nostey sredstvami pedagogicheskikh masterskikh: avtoref. nasois. st. kand. ped. nauk. 13.00.01/ – Kirov, 2010. - 23 s. [in Rus.]

[11] Blum B. Materialy kouchinga B. Bluma, Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain (Bloom et al., 1956) (Materials for coaching B. Bloom, Educational Objectives: Handbook 1, the Cognitive Domain) - Rezhim dostupa: URL: <http://elenusik.ucoz.ru> [Data obrashcheniya: 14.12.2021]. [in Rus.]

[12] Nebessayeva Zh.O., Rabilova Z., Musakulov K. Design artpedagogy in the system of modern education of pedagogy students during plain-air practice //Global Journal on Humanites & Social Sciences. - St. Petersburg, 2016. - P.453-458. [in Rus.]

[13] Nebesaeva J.O. Tehnologiya artpedagogicheskogo podhoda v podgotovke uchitelya (Technology of art pedagogical approach in teacher training /Materialy Forumy Molodyh uchenykh na temu «Jivye mify i legendy rodnogo kraja» - Almaty, 2016. - S.35-38. [in Rus.]

[14]Almukhambetov B. A., Smanova A. S., Nebessayeva Zh.O., Kakimova L.Sh., Musakulov K. T., Sydykova R. S. Making art pedagogy in the system of education in the Republic of Kazakhstan //International Journal of Environmental and Science Education. -Turkey, 2016. - Vol.11. - issue.18. - R.11341-11350

[15] Deil H. Şunk. Oqytu teoriyası: Bilim berudiñ keleşegi. (Teaching theory: Prospects for education.) 7-basylym. – Almaty: «Últtyq audarma brosy» qoǵamdyq qory, 2018 j. – 468 b. [in Kaz]

СТРУКТУРНО-СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ АРТ-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

*Жолдасбекова С.А.¹, Мадиева Д.П.², Каратаев Г.С.³

^{*1}д.п.н., профессор Южно-Казахстанского университета им. М. Ауэзова,
Шымкент, Казахстан, e-mail: S.zholdasbekova@mail.ru

²PhD докторант, Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова,
Шымкент, Казахстан, e-mail: madievad@bk.ru

³PhD доктор, Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова,
Шымкент, Казахстан, e-mail: galimzhan.87@mail.ru

Аннотация. В статье определены сущность и значение формирования арт-технологической деятельности будущих педагогов. Выявлены принципы формирования готовности будущих учителей к творческой и изобразительной деятельности. Предложена структурно-содержательная модель формирования арт-технологической деятельности будущих педагогов. Исходя из специфики вуза, мы руководствовались принципами общей дидактики: научности, преемственности самостоятельного поиска студентами и научно-исследовательской работы преподавателей; единства научных и практических принципов в деятельности преподавателя и студента, профессиональной мобильности, проблемности, эмоциональности и внимания к приоритетности учебного процесса, принцип социокультурной интеграции.

Арт-технология – это совокупность форм, методов и средств постижения различных видов искусства, способствующих развитию творческого потенциала личности.

Цель статьи: раскрыть структурно-содержательную модель формирования арт-технологической деятельности будущих учителей художественного труда.

Методологическим основанием модели служат системный, культурологический и этнопедагогические подходы.

Структурно-содержательная модель формирования арт-технологической деятельности будущих педагогов представляет собой систему из трёх функциональных блоков: целевой, содержательный и рефлексивно - оценочный.

Теоретический базис модели составляют: мотивационный, когнитивно-содержательный, деятельностный, критериально-рефлексивные компоненты. В модели рассматриваются проблемы формирования ценностно-смысловых отношений по отношению к человеку, процесс формирования личности, понимание сущности художественно-технологической деятельности. Эффективность реализации модели обеспечивают организационные, управленческие и психологические условия, действие, профессиональная компетентность, условие.

Ключевые слова: будущие педагоги, арт-технология, арт-технологическая деятельность, формирование, структурно-содержательная модель.

STRUCTURAL AND CONCEPTUAL MODEL OF THE FORMATION OF ART-TECHNOLOGICAL ACTIVITIES OF FUTURE TEACHERS

*Zholdasbekova S.A.¹, Madieva D.P.², Karatayev G.S.³.

¹d.p.s., Professor of the South Kazakhstan University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan, e-mail: S.zholdasbekova@mail.ru

²PhD doctoral student, South Kazakhstan University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan, e-mail: madievad@bk.ru

³PhD doctor, South Kazakhstan University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan, e-mail: galimzhan.87@mail.ru

Abstract. The article defines the essence and significance of the formation of art-technological activities of future teachers. The principles of the formation of future teachers' readiness for creative and visual activity are revealed. A structural-conceptual model of formation of future teachers' art-technological activities has been developed. Considering the specifics of the university, we proceeded from the principles of general didactics: scientific character, succession of students' independent search and scientific-research work of teachers; cohesion of scientific and practical principles in the activities of a teacher and a student, professional mobility, problematycity, emotionality and attention to the priority of the educational process.

Art technologies are a set of forms, methods and means of various types of art aimed at developing the creative potential of an individual in the educational process.

The purpose of the article is to reveal the structural and content model of the formation of art-technological activities of future teachers of art work. The formation of art-technological activities of future teachers is based on the following principles: systematic, cultural and ethnopedagogic. At the same time, the structural and content model of the formation of art-technological activities of future teachers is a system that includes three functional blocks: target block;-content block; reflexive-evaluation block. The content block of the model for the formation of art-technological activities of future teachers includes the following stages of training-motivational, cognitive - content, activity, dimensional-reflexive components. . In the model, the problems of forming value-semantic relations in relation to a person, the process of personality formation, understanding the essence of artistic and technological activity are changing.

Attention was paid to the organizational, managerial, and psychological conditions of future teachers in preparing them for art-technological activities.

Key words: future teachers, art technology, art-technological activity, formation, structural and content model, action, professional competence, contract.

Статья поступила 13.01.2022